

Anders Ovesen.

Landmand, kroejer, købmand, handelsmand og brevpostsamler. Medlem af bestyrelsen i mejeriet og Grindsted/Grene sogneråd.

Den 12. januar 1825 kom der en lille dreng til verden på en gård i Eg vest for Grindsted. Han fik navnet Anders, hans forældre var Ove Andersen og Mette Jeppesdatter. På daværende tidspunkt var Grindsted og Grene sogne under et, det vil sige de regnedes som en kommune. Det ser ud til at Anders blev i kommunen hele tiden, indtil han den 30. oktober 1852 blev gift med Maren Mogensdatter fra Billund Kro. Hendes fader Mogens Andersen kom til Billund den 14. juni 1843 fra Lejrskov og købte krogården.

I 1791 blev Billund ejerlav udskiftet og på daværende tidspunkt bestod "byen" af 7 gårde, den 8. var flyttet ud i 1789 af en eller anden årsag. Ved udskiftningen blev to gårde mere dømt til at flytte, så der var 5 tilbage i "byen", og de var placeret på sydsiden af bækken. Enggården, Hennegården, Krogården, Lindegården og Hjørnegården. De udflyttede gårde fik deres jord omkring sig, hvorimod de 5 tilbageblevne fik 4 stykker fordelt efter bonitet, 1 stykke nord for bækken, 1 syd for bækken og 1 stykke hede og 1 stykke eng nord for bækken. Dette ses senere i forbindelse med udstykningerne, hvor de nye matrikelnumre indeholder gårdens nummer + bogstaver.

Krogården fik matrikel nr. 3, og det ser ud til, at den blev kro omkring 1834, da den daværende ejer Gyde Andersen i folketællingen 1834 nævnes som gårdmand, sognefoged og værtshusholder. Det eksakte årstal har ikke været muligt at få dokumenteret. Efter et par ejerskifter overtog Anders Ovesen så Krogården efter sin svigerfader i 1853.

Der kom hurtigt en børneflokk til. Mette Katrine blev født den 17. september 1853, Mette blev født den 7. januar 1855, Oline Sofie blev født den 21. november 1856 og døde 29. november samme år, nok en Oline Sofie blev født den 30. november 1857 og døde den 29. marts 1860, Mogneta Margrethe blev født den 27. september 1859 og døde den 5. juni 1860, så kom der nok en Mogneta Margrethe, der blev født den 27. februar 1861 og til sidst blev Mogens Kastbjerg Andersen født den 31. december 1862. Moderen Maren blev så syg af tæring og døde den 10. maj 1864. (Det har nok været tuberkulose).

Anders Ovesen stod nu alene med en rimelig børneflokk, så han giftede sig hurtigt igen, denne gang med Maren Hessel Nielsen, der var 21 år yngre end Anders Ovesen. De blev gift den 28. december 1867. Hun var født i Hejnsvig sogn den 16. april 1847, som datter af Niels Christian Jensen på Trøllund gård. Denne gård lå lige på den anden side af sognegrænsen mellem Grene og Hejnsvig ikke langt fra Grene Gl. Kirke.

Nu øgedes børneflokket yderligere. Den 24. november 1868 blev Niels Christian født, den 25. juni 1870 blev Ove Kastbjerg født, den 17. november 1872 blev Maren født, den 26. februar 1875 blev Dorthea født, den 31. marts 1876 blev Andreas Mogens født, den 23. juni 1879 blev Anders Ovesen født, den 18. september 1881 blev Jens Hessel født, den 30. oktober 1883 blev Sørine født og 20. maj 1887 blev Mette Sophie født og dermed var børneflokket komplet.

Den 1. juli 1857 blev Anders Ovesen udnævnt til brevpostsamler i Billund med en årlig godtgørelse på 16 Rd. På daværende tidspunkt var der 2 gange om ugen forbindelse mellem Vejle og Varde med dagvognen/postvognen som skulle medbringe posten. Når han havde sorteret posten var der 3 postbude til at bringe den ud og indsamle ny post. Efter 12 år som brevpostsamler skrev Ovesen til Generalpostkontoret og anmodede om forhøjelse af godtgørelsen da arbejdsbyrden var steget og der ville fremover blive 3 ugentlige forbindelser med dagvognen. Så han anmodede om forhøjelse til 30 rd. årlig hvilket blev bevilget. Desuden kan det ses af dokumenter, at vederlaget blev hævet flere gange senere, men ikke hvornår. Da Ovesen døde i 1907 viser dokumenterne, at sønnen købmand Ove Kastbjerg Andersen, der de senere år havde hjulpet faderen, nu overtog postansvaret. Kontoret blev flyttet fra kroen til købmandsgården. Ove Kastbjerg skulle stille en sikkerhed på 500 kr. for at kunne erstatte tab og skader. Disse penge havde han ikke, så Kreditforeningen gik ind og kautionerede.

Postbude ved Købmandsgården

Anders Ovesen var ikke alene ansvarlig for posten han havde også gang i mange andre ting. I 1867 købte han Hennegården, matrikel nr. 2, der lå ved siden af Krogården, dermed havde han erhvervet over en ¼ af jorden i Billund ejerlav. I 1883 begyndte han at udstykke noget af jorden fra begge gårde og noget af det første var til mejeriet, som blev solgt for 50 kr. Ovesen var med til at oprette mejeriet og var med i dets bestyrelse. Det havde formentlig også indflydelse på prisen.

Der blev udstykket rigtig meget af jorden omkring bymidten og solgt til forskellige både til erhverv og til privat bebyggelse. Det var mest omkring det der kom til at hedde Hovedgaden.

Han havde også oprettet en landhandel i forbindelse med kroen, i en fløj ud mod Hejnsvigvej. Hvornår han påbegynder denne landhandel er der ikke nogen dokumentation for, men da den sidste datter Marie Sophie blev døbt havde præsten skrevet kromand og købmand, så da har der været købmandsbutik i forbindelse med kroen.

Anders Ovesen havde ikke løst næringsbrev. Han valgte omk. 1900 at bygge en købmandsgård overfor krogården på den anden side af vejen. Den overtager sønnen Ove Kastbjerg Andersen driften af, men han får først skøde på købmandsgården i 1907. Købmandsgården er formentlig bygget omkring 1898, måske først nogle år senere. Da Ove Kastbjerg Andersen får skøde på Købmandsgården i 1907, er det i forbindelse med Anders Ovesens død.

I 1898 var der en annonce i Vejle Amts Folkeblad med følgende tekst:

Auktion på Billund Kro onsdag den 6. april formiddag kl. 10 lader kroejer A. Ovesen, Billund Kro, bortsælge et stort parti korn, rug, sædehavre, byg, foderhavre, boghvede, ærter, analyseret markfrø, foderstoffer, kunstgødning, lupiner, et stort parti ost, flæsk, klipfisk, tvistlærred, bomuldstøj, buckskin, dowlas, færdigsyede herreklæder, drengehabitter, iverstykker, Kaaber, hatte, kasketter, tobak, nogle kælvækøer og kvier, 2 store fede stude, nogle grisesøer, en brugt cykel, 2 så gode som nye fjedervogne, skovle, grebe og spader m.m.

Kolding, den 8. marts 1898.

Rose, Herredsfuldmægtig.

Hvad mon årsagen til dette udsalg var? Han var sikkert ikke i økonomiske vanskeligheder. Kunne det være i forbindelse med planlægningen af købmandsgården, der var eller ville blive opført på den anden side af vejen. Den nye købmandsgård skulle måske have et andet sortiment. Det har måske også været en form for afviklingen af landbruget. Anders Ovesen var ikke længere helt ung, så det kunne også være årsagen. Svaret har ikke kunne findes.

Anders Ovesen var en meget respekteret mand i sognet. Han blev valgt til medlem af Grindsted-Grene sogneråd i perioden fra 1/1 1877 til den 31/12 1882. Tidligere har jeg nævnt, at han også var foregangsmand i forbindelse med mejeriet, hvor han også var med i bestyrelsen.

Om en så kendt mand går der selvfølgelig mange historier og her kommer nogle af dem. Først et uddrag af en avisartikel i 1926 skrives følgende:

Anders Ovesen var en kromand af den gamle skole som vore digtere gerne fremstiller dem. Bosat ved alfarvej kom han i forbindelse med mange mennesker og fik derved videre horisont og større dannelse end sine omgivelser. Efter 1864, da landevejen mellem Vejle og Varde blev grundforbedret, havde han stort rykind. I sommerferien kunne postvognen have både to og tre bivogne, og ind måtte de rejsende i hver en kro, for at styrke sig på den lange køretur. A. Ovesen tog venligt imod, bred og selvbevidst, altid påklædt som en velstående gårdmand og uden påtaget væsen.

Han kunne ikke lide at blive kaldet ved efternavn, for han ville ikke hæve sig over sine omgivelser. Engang ved en sammenkomst mødte en ældre håndværker, der nok længe havde skyldt A. O. penge. Han forsøgte at indynde sig ved at udtrykke sig: Hr. Ovesen, men A.O. afbrød ham barsk: "Ovesen, hvem er det, kan du ikke kalde mig med mit rigtige navn". Foruden kroen førte A.O. landhandel, og han havde derfor ikke noget godt øje til de i firserne opdukkende vareindkøbsforeninger og brugsforeninger, og det var ret interessant at høre denne rankryggede kromand give sin uvilje til kende, endog over folk, der undte ham deres søgning i krostuen.

Spiritus nød han ikke meget af, og derfor kunne han holde orden i sit hus. Han fik et langt liv, og kunne som gammel mand overkomme meget. Udenforstående havde en anelse om, at han var selvhersker i sit hjem og sin bedrift.

I en nekrolog i forbindelse med Maren Hessel Ovesens død blev der skrevet følgende om ham.

Jeg har kun kendt ham som en gammel mand, men der var noget ved hans brede stoute skikkelse, som man kom til at synes om, så snart man så ham med stokken i hånden og sin lille hund, som fulgte ham overalt. Eller når man så ham bænket inde i den gamle hyggelige krostue med det lille hjørneskab ved kakkellovnen som skænk og tobak i den ene ende og aske i den anden.

De må jo nu sige både for og imod: de gamle kroer havde også deres charme, især når man blev bænket inde i den gamle krostue, og man fik ham til at fortælle om fordums dage. Han havde nemlig en god hukommelse og havde evne til at gengive, hvad han havde oplevet i de mange år. Der havde sikkert ikke altid været velstand til huse i Billund kro. Jeg kan huske, han har fortalt mig, at han ret ofte lånte penge af en mand, der hed Iver Stormsgård, men den dag, han havde lovet at betale dem tilbage, skulle han om med dem, når han så havde set dem, var der ikke noget i vejen for, at han kunne få dem med hjem igen. Den slags småtræk kunne han fortælle mange af, og der skulle jo mange penge til efter datidens begreber, da Anders Ovesen foruden kro, landbrug og købmandshandel også drev en efter sin tid ret omfattende handel med stude, og alt hvad han ellers kunne træffe på.

Billedet er Buen i ca. 1925 med kroen til venstre og købmandsgården til højre, i baggrunden det store røde hus hvor Maren Hessel boede efter salget af kroen.

Efter Anders Ovesens død i 1907 overtog Ove Kastbjerg Andersen købmandsgården, matr. nr. 2 Hennegården overtog Jens Hessel Andersen og moderen Maren byggede et hus ved siden af Hennegården nærmere bækken, hvor hun boede til sin død i 1927. Hun sad ellers i uskiftet bo på kroen og hun drev kroen videre sammen med en søn de første år. I 1913 er der følgende optegnelse i næringsprotokollen: Enke Maren Hessel Ovesen erholder bevilling til gæstgiveri med ret til udskænkning af stærke drikke på matr. nr. 3 Billund, Grene sogn. Det er på dette tidspunkt kroen skifter ejer og bliver til afholdskro, da hun medtager spiritusbevillingen.

Den afsluttende bemærkning fundet i Dansk folkemindesamling:

Da den gamle kromand Anders Ovesen i Billund var død, fik Kroen efterhånden flere ejere, der havde deres hyr med at få forretningen til at gå. Man fortæller, at Stinus Eriksen blev drevet derfra af den tidligere ejer Anders Ovesen, der efter sin død viste sig i Kroen ved et bestemt lille skab. Da han havde været en ædruelig mand, ytrede jeg tvivl om, at han så efter flasken, men man oplyser mig om, at det var et lille pengeskab, han interesserede sig for efter døden.

Jeg har nu taget kontakt med kroen, nu Hotel Refsborg, og forhørt mig om denne historie og de bekræfter, at han stadig holder øje med at alt går rigtig til på hans gamle kro.

Billund april 2021.

Linda Nielsen